

Торбас Олександр Олександрович,
в.о. завідувача кафедри кримінального
процесу Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, доцент

ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ СТ. 615 КПК УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

З початку повномасштабного вторгнення українське суспільство та держава стикнулися з низкою вкрай складних викликів, які пронизують всі сфери життя суспільства. Не стала виключенням і правова сфера. Очевидно, що об'єктивна неможливість дотримання всіх норм та стандартів в процесі реалізації правовідносин змушує правозастосувачів шукати інші дієві способи виконання правових приписів. Особливо гостро ця проблема постала саме у сфері кримінального права та процесу. Саме тому законодавцем було додано новий розділ (Розділ IX¹) до Кримінального процесуального кодексу. Проте, приділяючи увагу зміні порядку проведення окремих процесуальних дій, правозастосувачі інколи нехтують умовами, за яких відповідні положення можуть бути застосовані.

Так, виходячи з назви розділу КПК України та самої ст. 615, головною умовою застосування вказаних положень є введення в Україні воєнного стану. Відповідно до указів Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» та «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», воєнний стан введений на всій території України. В той же час ми наголошуємо, що це лише одна з умов, додаткові умови надаються в окремих положеннях ст. 615 КПК України. Наприклад, додатковими умовами може бути відсутня технічна можливість доступу до ЄРДР (у випадку винесення постанови про початок досудового розслідування); неможливість виконання слідчим суддею своїх обов'язків щодо судового контролю; відсутність об'єктивна можливість виконання окремих процесуальних дій у строки, встановлені КПК, тощо.

Тобто законодавець надає додаткові умови застосування ст. 615 КПК України, на що звертають увагу як теоретики, так і практики. Наприклад, до факторів, які обумовлюють неможливість внесення відомостей до ЄРДР, відносять «вихід комп'ютерного, мережевого обладнання зі строю, перебої з електроенергією та зв'язком, Інтернетом, відсутність доступу до них, проблеми з транспортом, блокування та захоплення адміністративних будівель, відсутність доступу до територій тощо можуть призвести до неможливості протягом тривалого часу внести відомості до ЄРДР» [1, с. 11]. О. Яновська звертає увагу на те, що ст. 615 КПК України застосовується під час воєнного стану за умови наявності об'єктивної неможливості дотримання стандартного порядку проведення процесуальних дій. «У кожному конкретному випадку предметом

доказування в суді та оцінки судом має бути те, чи справді не було об'єктивної можливості, наприклад, звернутися до слідчого судді за ухвалою про застосування запобіжного заходу, проведення обшуку. Під час застосування положень ст. 615 КПК України слідчий, прокурор обов'язково мають зазначити у відповідних документах (постановах, клопотаннях), чому немає об'єктивної можливості дотриматися стандартного порядку проведення процесуальних дій» [2].

В той же час необхідно звернути увагу на той факт, що додаткові умови застосування ст. 615 КПК України є оціночними («об'єктивна» або «технічна» можливість) та далеко не завжди можуть бути легко ідентифікованими. При цьому застосування ст. 615 КПК України не обов'язково має бути пов'язано з фактом тимчасової окупації території або активним веденням бойових дій, такі випадки можуть виникати в будь-яких регіонах України. Головною умовою в даному випадку має бути те, що об'єктивна або технічна неможливість вчинення дій, передбачених КПК України, має бути наслідком введення в Україні режиму воєнного стану (що, в свою чергу, є наслідком збройної агресії РФ). Так, наприклад, слідчий суддя ВАКС визнав законним продовження строку тримання під вартою прокурором особи у м. Києві в порядку ст. 615 КПК України саме у зв'язку з введенням воєнного стану та об'єктивною неможливістю проведення судового засідання: «слідчий суддя врахував, що на теперішній час в Україні триває війна, по території України, зокрема міста Києва наносяться ракетні удари, у тому числі по цивільних об'єктах, постійно оголошуються сигнали «повітряної тривоги», які тривають понад 5 годин, наразі запроваджено графік відключення електроенергії в місті Києві у зв'язку з ушкодженнями енергосистем України, у зв'язку з чим вважав об'єктивно неможливим здійснення конвоювання підозрюваного ОСОБА_1 до приміщення суду та проведення судового засідання до закінчення строку дії попередньої ухвали слідчого судді (15.10.2022) за обставин, що склались, з урахуванням часу звернення детектива до суду з клопотанням... Доводи захисника про необхідність забезпечення судового розгляду шляхом проведення відеоконференції є необґрунтованими, оскільки захисником не враховане запровадження аварійних відключень в м. Києві, в той же час суд працював в проміжках між сигналами «повітряна тривога», а проведення відеоконференції зобов'язує суд попередити та узгодити час проведення такої з працівниками Державної установи «Київський слідчий ізолятор» заздалегідь, що не було можливим виконати, з огляду на невідомий час запусків ракет ворогом. Поряд з цим захисником залишено поза увагою те, що суд зобов'язаний забезпечити безпеку, в тому числі своїх працівників, які задіяні в процесі підготовки та проведення судових засідань, в тому числі в режимі відеоконференції» [3].

Таким чином можна зазначити, що правила, передбачені Розділом IX1 КПК України, можуть застосовуватися на всій території

України в разі введення в воєнного стану з обов'язковим дотриманням додаткових умов, які передбачені відповідними статтями КПК України. При цьому обов'язково має бути доведено, що такі додаткові умови є наслідками введення режиму воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 4. Електронне видання. Дніпро- Львів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 30 грудня 2022. 82 с.

2. Яновська О. Під час застосування положень ст. 615 КПК слідчий, прокурор обов'язково мають зазначати чому немає об'єктивної можливості дотриматися стандартного порядку проведення процесуальних дій. ADVOKAT POST: веб-сайт. URL: <https://advokatpost.com/pid-chas-zastosuvannia-polozhen-st-615-kpk-slidchij-prokurator-obov-iazkovo-maiut-zaznachaty-chomu-nemaie-ob-iektyvnoi-mozhlyvosti-dotrymatysia-standartnoho-poriadku-provedennia-protsesualnykh-dij-sudd/>.

3. Ухвала слідчого судді Вищого антикорупційного суду України від 25.10.2022 р., справа № 991/4757/2.

Юсунов Володимир Васильович,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

КРИМІНАЛІСТИЧНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

У протидії злочинності важливу роль відіграє процес удосконалення правового, наукового та інформаційного забезпечення слідчої, судової, експертної та оперативно-розшукової діяльності. Його складовою є підготовка і захист дисертаційних досліджень, що виконуються у галузі кримінального процесуального права, криміналістики, судової експертології та оперативно-розшукової діяльності.

У дисертаційних працях здобувачі формують пропозиції щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства у межах предмета свого дослідження. Результати наукових робіт впроваджуються у законотворчу і правозастосовну, науково-дослідну діяльність, а також в освітній процес.